

Cens d'ocells aquàtics hivernants de la conca de l'Alt Ter (el Ripollès, Osona i la Selva)

10 de gener de 2015

Sectors visitats del curs principal del riu Ter:

TER 1 Camprodon - Riera de Vallfogona (Les Llosses-La Farga de Bebié).

Coordinador: Ferran González-Prat (972 70 15 23; fgprat@gmail.com).

Participants: Carles González, Joan Alabau, Eudald Alabau i Ferran González-Prat

TER 2 Riera de Vallfogona (Les Llosses-La Farga de Bebié) - Pont de Borgonyà (Sant Vicenç de Torelló).

Coordinador: Roger Arquimbau (661 15 76 27; rarquimbau@gmail.com).

Participants: Jordi Viver, Lluís Buscà i Guillem Bagaria.

TER 3 Pont de Borgonyà (Sant Vicenç de Torelló) - Pont de la Gleva (Les Masies de Voltregà-Manlleu).

Coordinador: Jordi Camprodon (609 36 34 39; jordi.camprodon@ctfc.cat).

Participants: Jordi Camprodon

TER 4 Pont de la Gleva (Les Masies de Voltregà-Manlleu) - L'Esquerda (Les Masies de Roda).

Coordinadors: Albert Pedro (apedro@xtec.cat) i Marc Ordeix (628 26 83 21; marc.ordeix@museudelter.cat)

Participants: Joaquim Benito, Ramon Benito, Albert Pujols, Arnau Soler, Judit Roquet, Albert Pedro, Marc Ordeix i Núria Sellarès. Joca al Passeig del Ter de Manlleu: Martí Franch.

TER 5 Antiga colònia de Còdol (Les Masies de Roda) – Presa del Pantà de Sau (Osona).

Coordinador: Joan Aymerich (667 68 51 31; jaigaco@gmail.com).

Participants: Roger Jutglà, Carles Durà, Aina Amblàs, Xevi Buigas i Joan Aymerich

TER 6 Embassaments de Susqueda i el Pasteral (La Selva).

Coordinador: Jordi Baucells (629 55 25 56; jbaucells@biodiversitat.cat).

Participants: Jordi Baucells, Pere Vila i Laura Izquierdo.

TER 7 Riu Gurri, des del pont de l'Eix Transversal (c-25) fins al pas del Molí.

Coordinador: Martí Franch (669 35 07 76; rodri.mrf@gmail.com)

TER 10 Pla de Sant Francesc.

Coordinador: Martí Franch (669 35 07 76; rodri.mrf@gmail.com)

TER 11 El Raurell.

Coordinador: Martí Franch (669 35 07 76; rodri.mrf@gmail.com)

TER 8 Estany temporal de la Torre d'en Franc (Vic)

Coordinador: Martí Franch (669 35 07 76; rodri.mrf@gmail.com)

Altres sectors visitats:

TER 9 Pantà de Vallmitjana (Taradell).

Coordinador: Miquel Gómez (mgomezgaco@hotmail.com)

Participants: Miquel Gómez

LLO 1 Pantà de Santa Creu de Jutglar (Olost)

Coordinador: Laia Jiménez (619 67 37 57; laiajimenez@hotmail.com).

Participants: Laia Jiménez i Alexandre Jutglà

Cens d'ocells aquàtics hivernants de la conca de l'Alt Ter (el Ripollès, Osona i la Selva).

10 de gener de 2015

Metodologia

Els observadors -tots voluntaris-, pertanyen en bona part al Grup de Naturalistes d'Osona, Grup d'Anellament de Calldetenes – Osona, Grup d'Estudi i Defensa de la Natura del Ripollès i Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis – Museu del Ter. Aquests observadors, es reparteixen en grups, bàsicament durant el matí, a partir de les 8:00 hores, per revisar sectors predeterminats de riu preferentment a peu o, si no és possible, a peu i en cotxe.

A més a més, al capvespre es visiten diversos punts d'aigua d'interès i joques conegudes de corbs marins grossos, gavians i diverses espècies d'ardeids.

Durant els censos, s'apunten TOTS els ocells que es puguin identificar, encara que no siguin ocells aquàtics; també s'inclouen a la llista les espècies d'ocells no pròpiament aquàtiques però que han estat detectades al moment del cens. També, els no comptabilitzats (NC) i els no identificats (NI). Si es reconeixen els rastres de MAMÍFERS o se'n veu algun (rata, rata d'aigua o ratbuf, senglar, guilla, teixó, llúdriga, visó americana, etc), també se'n pren nota.

Meteorologia i hidrologia

Si bé la tardor de 2014 es pot considerar molt plujosa arreu del territori català, l'hivern de 2014- 2015 va ser força sec amb precipitacions força inferiors a l'habitual. El 10 de gener de 2015 es va gaudir de temperatures força estables a tot el tram de cens de l'Alt Ter. La visibilitat va ser bona en general a tot arreu, tot i que hi havia una mica de boira de bon matí en alguns trams del centre de la Plana de Vic i sol la resta del dia –sense precipitació en tota la jornada-.

Tot i patir un hivern eixut, el nivell dels embassaments de Sau i Susqueda era molt alt: Sau contenia uns 150,00 hm³ -al 90% de la seva capacitat (165 hm³)- i Susqueda 225hm³, -al 96hm³ de la seva capacitat (233hm³)- (dades del mes de gener de 2015, de l'Agència Catalana de l'Aigua). Aquests nivells són força superiors a la mitjana del mes de gener dels darrers deu anys –uns 100hm³ a Sau i uns 160hm³ a Susqueda-.

Comentaris generals

Dels milers d'ocells observats, un total de 4.993, se'n destaca la informació següent:

Corb marí gros (*Phalacrocorax carbo*): al cens de 2015, com altres anys, es consideren essencialment les dades obtingudes de les diferents joques (on es concentren al capvespre). Enguany es fa especial èmfasi en el dormider de corbs marins més important del tram mitjà i alt del riu Ter, a l'embassament de Sau. Aquesta jóca es controla per part del Grup d'Anellament de Calldetenes – Osona periòdicament i se'n compten tots els individus des de 2009.

A partir d'aquesta gràfica s'evidencia una davallada de la població hivernant a l'Alt Ter els hiverns de 2011 – 2012 i 2013 - 2014. Això no obstant, els valors recollits de l'hivern 2014-2015 s'acosten als anys amb un major nombre d'hivernants. Aquestes fluctuacions d'individus hivernants poden ser degudes a les variacions climàtiques que hagin pogut condicionar l'hivernada d'aquesta espècie a Catalunya els darrers anys.

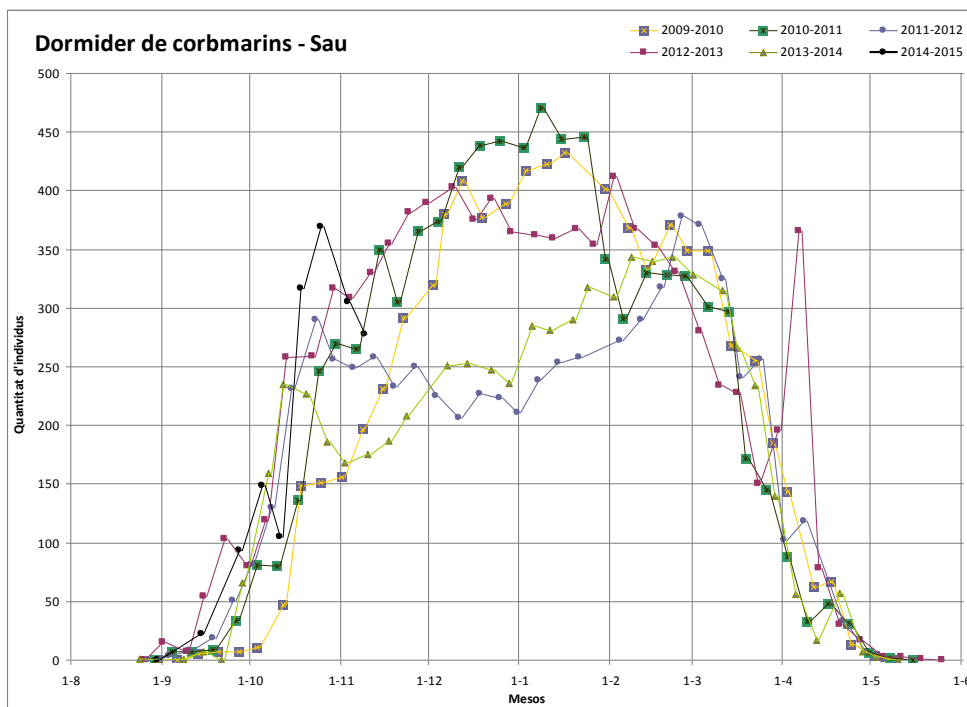

Figura 1. Variació de corbs marins grossos (*Phalacrocorax carbo*) a la jóca de l'embassament de Sau des de 2009 fins a 2015. Font: Seguiment del Grup d'Anellament de Calldetenes – Osona (Joan Aymerich).

Gavià argentat (*Larus michaelis*): durant el cens de 2015 no es van poder comptabilitzar els gavians de la jóca present a Osona i, per tant, s'han tingut en compte únicament els detectats al llarg de tot el recorregut del riu Ter des del Ripollès fins als embassaments.

Comptabilitzats només els individus vistos durant el cens, 445 gavians, aquest valor és superior als valors detectats els darrers anys que anaven entorn dels 300-400 exemplars. Per tant, es manté la tendència a l'alça d'aquesta espècie a l'Alt Ter.

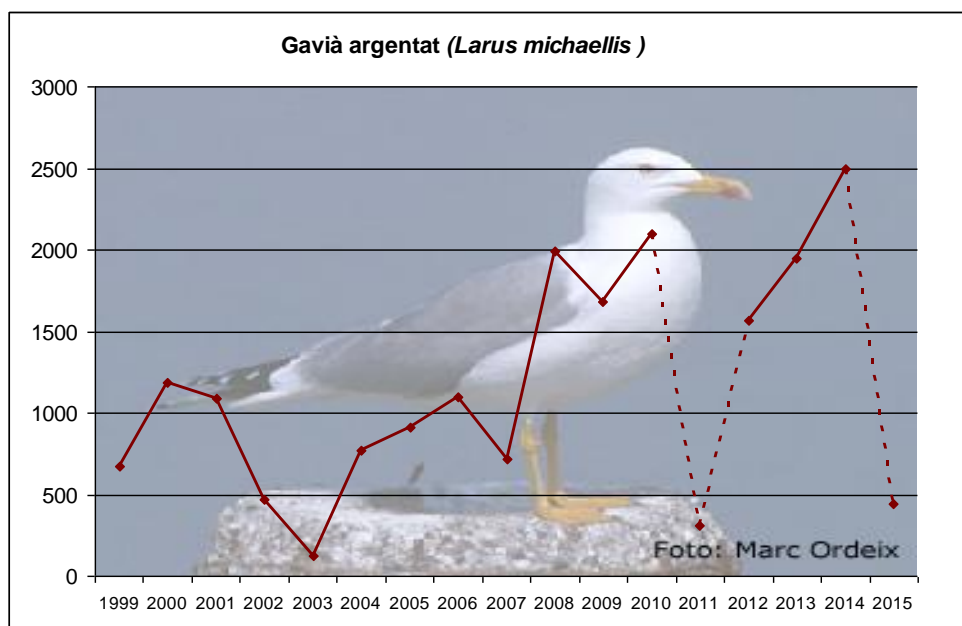

Figura 2. Variació de la població de **gavià argentat** (*Larus michaelis*) detectada al cens d'ocells aquàtics hivernants de l'Alt Ter, des de 1999 fins a 2015. Els anys 2011 i 2015 no es tenen dades de la jóca principal de gavians a l'Alt Ter.

Ànec collverd (*Anas platyrhynchos*): la població d'ànecs es va mantenir molt lligada als nuclis urbans –els grups més nombrosos es continuen detectant a Ripoll, Borgonyà, la Gleva i Manlleu-. La tendència d'aquesta espècie és a l'alça, malgrat que els darrers anys sembla que s'estabilitza, i es frena l'augment de la població detectat des de 2001 fins a 2010. El 2015 es van comptabilitzar 1025 individus, un nombre lleugerament superior al de l'any passat, però molt semblant.

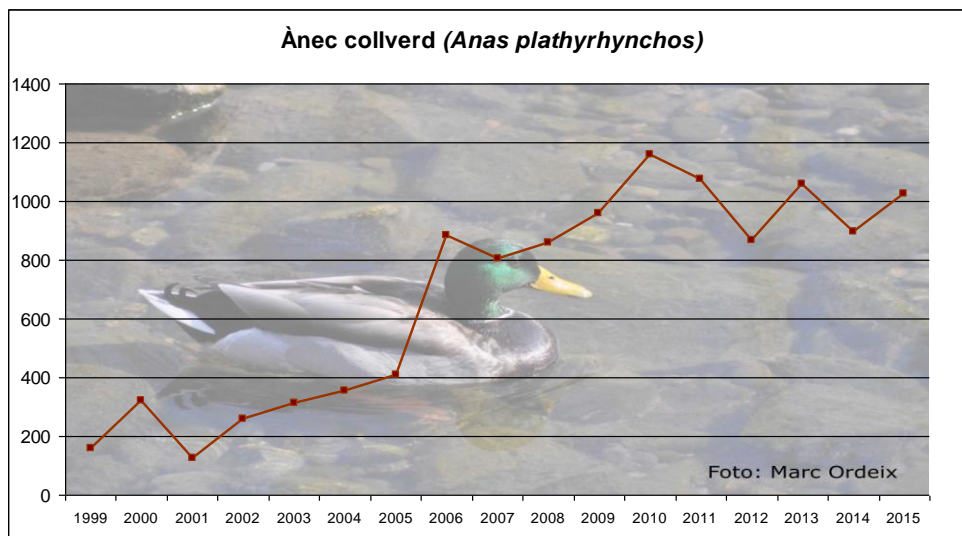

Figura 3. Variació de la població d'ànec collverd (*Anas platyrhynchos*) detectada al cens d'ocells aquàtics hivernants de l'Alt Ter, des de 1999 fins a 2015.

Agró blanc (*Casmerodius albus*): els darrers anys ha mostrat una expansió notable al conjunt d'Europa i també al nostre país. Les observacions durant el cens d'hivernants indiquen una consolidació a Osona d'una desena d'individus hivernants: el gener de 2105 se'n va detectar 9 individus.

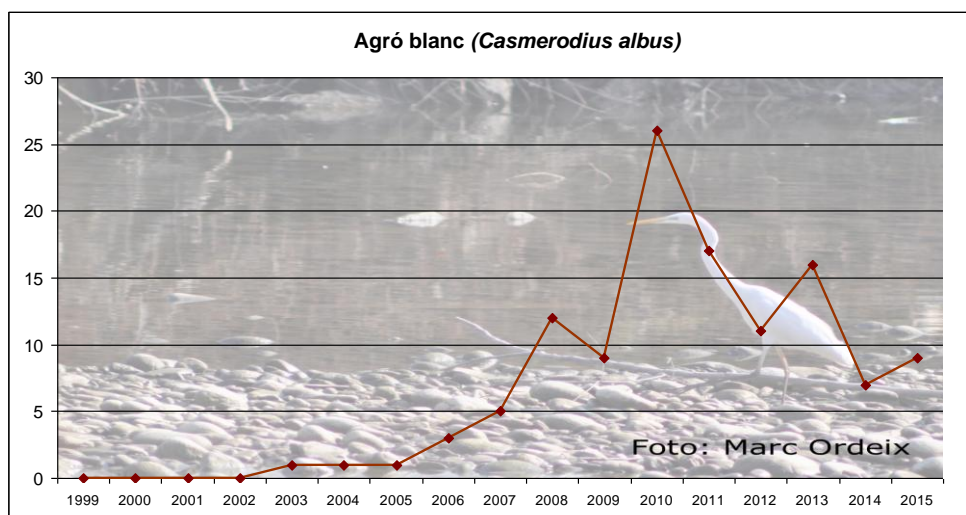

Figura 4. Variació de la població d'agró blanc (*Casmerodius albus*) detectada al cens d'ocells aquàtics hivernants de l'Alt Ter, des de 1999 fins a 2015.

Bernat pescaire (*Ardea cinerea*): el bernat pescaire és l'ardeid més estès a l'hivern en aquesta àrea; hi és present tant durant l'hivern com els mesos de primavera i estiu, ja com a nidificant. Com en el cas de l'agró blanc i altres ardeids, el bernat pescaire va presentar una certa davallada del nombre d'exemplars hivernants detectats l'any 2012, un determinat augment el 2103 i una nova davallada els anys 2014 i 2015. Cal afegir que a l'hivern també abunda enmig dels camps, la qual cosa fa pensar que el total pot estar infravalorat.

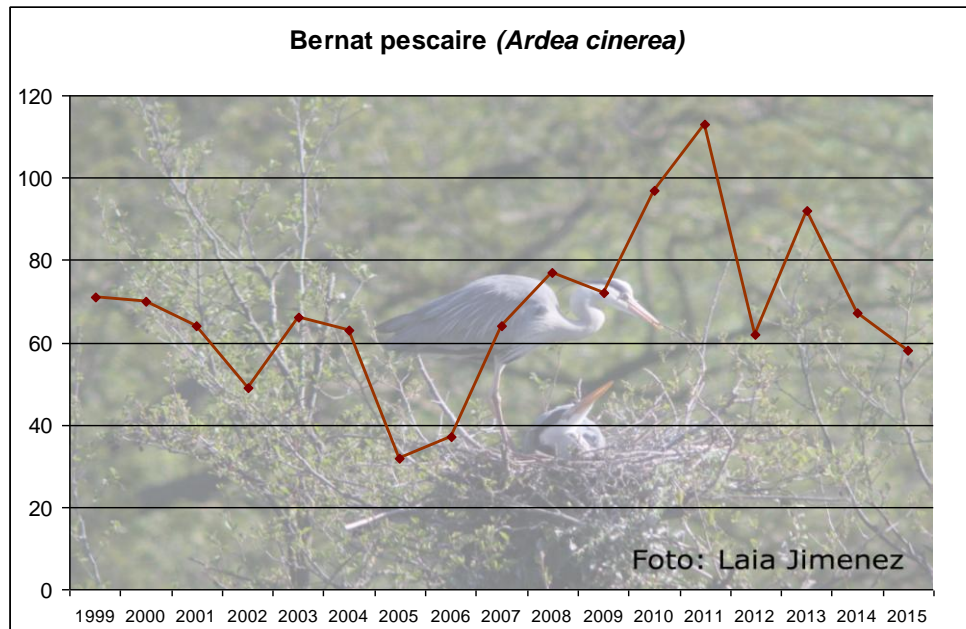

Figura 5. Variació de la població de bernat pescaire (*Ardea cinerea*) detectada al cens d'ocells aquàtics hivernants de l'Alt Ter, des de 1999 fins a 2015.

Esplugabous (*Bubulcus ibis*): aquest altre ardeid, present a la plana de Vic des dels anys 1990, ha oscil·lat, en general, entre els 15 i els 50 exemplars hivernants. Tot i que se'n van veure dies abans grups al riu Ter a Manlleu, al cens de 2015 no se'n va detectar cap exemplar.

Martinet blanc (*Egretta garzetta*): és poc abundant a l'hivern al conjunt de l'Alt Ter, en canvi, augmenta notablement com a nidificant. La seva població oscil·lava entre 1 i 3 exemplars fins a l'any 2010. Des del 2011, sembla que la seva tendència és anar en augment, amb un màxim de 11 individus l'any 2013. L'any 2015 se'n van observar 8.

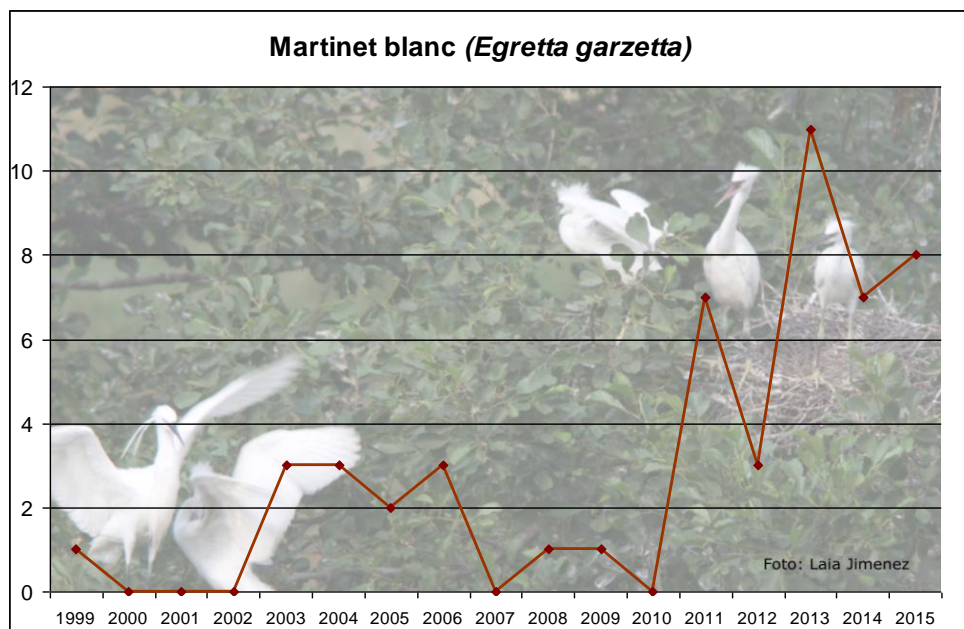

Figura 6. Variació de la població de martinet blanc (*Egretta garzetta*) detectada al cens d'ocells aquàtics hivernants de l'Alt Ter, des de 1999 fins a 2015.

En termes generals, les diverses espècies d'ocells ardeids –agró blanc, bernat pescaire, martinet blanc i esplugabous- observades durant aquest cens hivernal, així com d'altres clarament hivernants, com el corb marí gros, han descrit una fluctuació semblant els darrers anys, amb un descens del nombre d'individus els anys 2012 i 2014 i un augment lleuger el 2013. L'any 2015 es va observar un augment lleuger en el nombre d'agró i martinet blanc i, d'altra banda, un descens aparent en bernats pescaires i esplugabous. Aquesta fluctuació, observada en diverses espècies, podria ser deguda a les diferències interanuals dels hiverns a les zones de procedència, majoritàriament al nord d'Europa.

Blauet (*Alcedo atthis*): és present a l'Alt Ter tant a hivern com a l'estiu. D'uns anys ençà, la millora de la qualitat de l'aigua dels rius i l'augment de l'abundància de peixos han propiciat l'augment de la població d'aquest ocell piscívor. El gener de 2015 se'n van observar únicament 9, un valor semblant al de l'any 2014. Aquests valors són els més baixos dels darrers 10 anys, si bé no es descarta que pugui ser degut a factors climàtics.

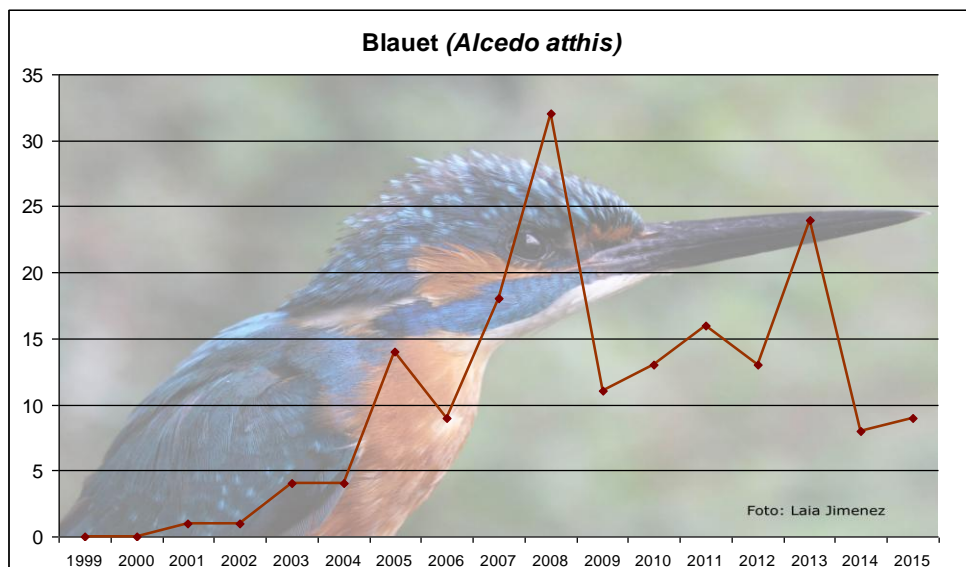

Figura 7. Variació de la població de blauet (*Alcedo atthis*) detectada al cens d'ocells aquàtics hivernants de l'Alt Ter, des de 1999 fins a 2015.

El **pit-roig** (*Erithacus rubecula*): tot i no tractar-se d'una espècie d'ambients estrictament aquàtics, és molt comú a les ribes fluvials. És resident tot l'any al nostre territori, però a l'hivern n'arriben molts procedents del nord d'Europa i la seva població augmenta substancialment.

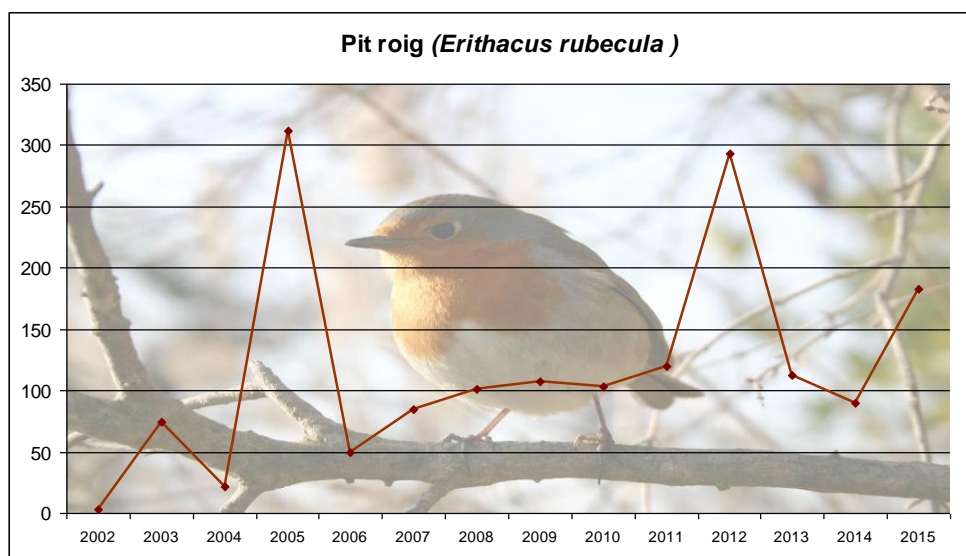

Figura 8. Variació de la població de pit-roig (*Erithacus rubecula*) detectada al cens d'ocells aquàtics hivernants de l'Alt Ter, des de 2002 fins a 2015.

El nombre de pits rojos detectats s'ha mantingut constant els darrers 10 anys –entorn del centenar d'exemplars-, amb l'excepció de l'any 2005 (312 individus) i del 2012 (293 individus), en què aquesta quantitat es va triplicar. L'any 2015, si bé no s'ha arribat a l'entorn dels 300 individus que del 2005 i el 2012, se'n van observar 183, força més del que és habitual.

Finalment,enguany caldria fer esment als 13 xarxets comuns (*Anas crecca*) detectats al tram final del riu Gurri, abans de desembocar al Ter. I, d'altra banda, als 4 gavians foscos (*Larus fuscus*) vistos a l'Estany temporal de la Torre d'en Franc, a Vic.

Resumidament, el nombre d'ocells aquàtics hivernants censats el gener de 2015, un total de 4.993, va ser lleugerament inferior al dels anys anteriors. Això, molt probablement, està lligat a dificultats del mateix cens, concretament, al recompte dels gavians argentats, que no van poder ser controlats a la seva gran jóca, com altres anys.

Manlleu, octubre de 2015

Laia Jiménez Saldaña
Marc Ordeix i Rigo
cerm@museudelter.cat

Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis - Museu del Ter
Passeig del Ter, 2. 08560 Manlleu (Osona)
TEL: 93 851 51 76.
www.museudelter.cat